

7. Lokmuseet

Lokmuseet är beläget vid den gamla malmban-
gården som användes för att frakta ut malmen
från gruvan mot hamnen i Oxelösund. Här finns
en samling av lok och vagnar som har trafikerat
TGOJ-banorna (Trafikaktiebolaget Grängesberg-
Oxelösunds Järnvägar). Bland annat 7 ånglok, va-
rav ett är världens enda fungerande ångturbinlok.

8. Cassels Donation med parkområde

Cassels Donation
är ett historiskt
kulturhus där fasa-
den är inspirerad
av Bank of England
i London. Huset
invigdes år 1900
efter en donation

Foto: Thomas Gustafsson

till Grängesbergs arbetare från en av Gränges-
bergsbolagets finansiärer Sir Ernest Cassel. Vid en
våldsamt brand 1992 skadades byggnaden svårt.
Cassels Donation har därefter återuppbyggts. Stor
omsorg har lagts ned på detaljer såsom målningar
och ornament. Aulan är idag en av landets för-
nämsta konsertlokaler och många världsberömda
musiker och artister har framträtt här.

9. Disponentparken med Disponentvillan

År 1896 stod Grängesbergs Gruvors magnifika
park med tillhörande Disponentbostad färdig att
tas i bruk. Under de kommande decennierna stod
Disponentparken värd för en rad internationella
affärsmän, politiker och kungligheter.
Idag en välbesökt kulturpark och ett utflyktsmål
för både stora och små. Här erbjuds Bed & Break-
fast på övervåningen av stora Disponentvillan.
På entréplan finns café och festvåning. I parken
finns växthus, lekhörna med lekstuga, rhododen-
drondal och en vacker lindallé.

*Utmål är en areal eller yta av ett malmfält som Bergmästaren har
tilldelat ett bolag eller en person.

*Kulturvandringen finns utmärkt med vägvis-
ningsskyltar och är cirka 2,5 kilometer lång
från starten vid Disponentparken och tillbaka.
Vandringen är lättillgänglig, men en sträcka
gatstenar och några korta backar ingår.*

För mer information:

www.ludvika.se/uppleva-gora/turism-evenemang-sevardheter

Disponentparken med Disponentvillan
www.disponentparken.com

Mojsen med "besöksgruvan"
<https://mojsen.se>

Lokmuseet
www.gbbj.nu

Cassels donation med parkområde
www.cassels.eu

Besök fler av Ekomuseum Bergslagens miljöer.
www.ekomuseum.se

KULTURVANDRING RUNT GRÄNGESBERGS GRUVOMRÅDE

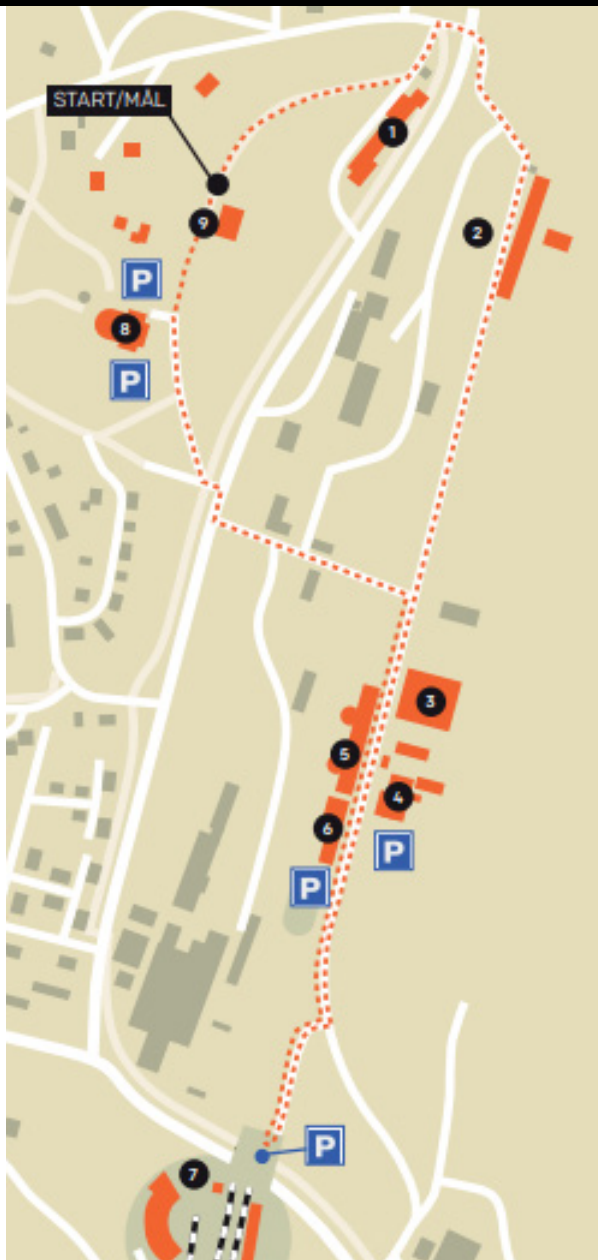
Foto från Kringla.nu. Fotograf okänd, 1945

FOTO: EKOMUSEUM BERGSLAGEN OM INTE ANNAT ANGES. 2021. LH

GRÄNGESBERGS GRUVOMRÅDE

Grängesbergs gruvor är kända sen 1500-talet. På 1800-talet fanns här cirka 200 utmål*. Området ansågs vara en av Europas främsta fyndigheter av järnmalm. Trots nedläggningar av gruvor i Bergslagen under 1900-talet överlevde Grängesbergs gruva ända fram till 1989. Då lämnade de sista gruvarbetarna sina arbeten. Bara 14 år tidigare arbetade 1600 personer här på området. Gruvlavarna står kvar som landmärken och minnen från en av Sveriges största arbetsplatser.

1. Gruvkontoret och Kungastenen

Det första kontoret var en träbyggnad som stod norr om nuvarande byggnad. Den revs ganska snart och ersattes i omgångar av kontorsbyggnader i sten. Det kan man se då byggnadsstilen har förändrats under åren.

Kungastenen har inskriptionen från Oscar II och Drottning Sofias besök i Grängesberg den 14 juli 1900. Den 29 juni 1906 besökte den blivande kung Gustav V Grängesberg och skrev då sitt namn på samma sten.

2. Jakobina Gruvstuga och Jakobina lave

Gruvstugan var omklädningsrum för gruvarbetarna och Jakobina lave, med sitt lodräta schakt, användes för persontransporter och för att frakta material ner i gruvan. Under de 30 år som gått sedan gruvans stängning har här varit förråd för Arbetarrörelsens fanarkiv. Nu hyr Kungliga biblioteket lokalerna för sitt arkiv.

3. Maskinhuset

Det ståtliga Maskinhuset var hjärtat för energin till underjordsverksamheten. Här stod maskiner som förde hissarnas linor upp och ner. I Maskinhuset fanns också omformare för elström och kompressorer för tryckluft till borrar och lastmaskiner. Numera används maskinhuset som utställningslokal under sommaren.

I anslutning till Mojsen ligger en mindre besöksgruva med installationer som visar arbetet i gruvan och gruvarbetarens vardag.

4. Centralschaktets lave (Centrallaven)

När laven byggdes under 1930-talet kallades den för Dillners Lave efter en gruvdirektör i Grängesbergsbolaget. Det var vanligt att lavarna namngavs efter någon person eller gruvutmålets* namn. Under 50-talet byttes namnet till Centralschaktet.

5. Centralens Gruvstuga

Denna gruvstuga var omklädningsrum för gruvarbetarna som arbetade i den södra delen av gruvfältet. Här fanns också en del kontorsrum för gruvfogdar och förmän. I denna byggnad finns numera Kungliga bibliotekets Riksarkiv för filmer.

6. Mojsen med "besöksgruvan"

1940 tog Gruvbolaget initiativ att införa en personalmatsal. Anläggningen kompletterades sedan med en vilohall med våningsängar. Ett lokalt slanguttryck för att vila, var att "mojsa sig" och maten kunde säjas vara "mojsigt" läcker. Anläggningen fick namnet Mojsen. I anslutning till Mojsen ligger en mindre besöksgruva som visar arbetet i gruvan och gruvarbetarens vardag.